

Molnár Anna<sup>✧</sup>

## Az ukrajnai orosz invázió hatása az Európai Bizottság szerepére a védelmi ipar és a védelempolitika területein\*

DOI 10.17047/HADTUD.2024.34.4.3

A tanulmány célja, hogy bemutassa és elemezze az Európai Bizottság növekvő szerepét a védelmi képességek fejlesztésében. Az első részben áttekintem a Bizottság európai védelmi politikában betöltött szerepének elméleti háttérével kapcsolatos szakirodalmat. A második részben röviden bemutatom a közös kül- és biztonságpolitika, valamint a közös biztonság- és védelempolitika területén zajló döntéshozatali folyamatokat. Az e fejleményeket alátámasztó külső tényezők tárgyalását követően az Európai Bizottság korábbi szerepét és annak változását fejtem ki a közelmúltbeli ukrajnai orosz agresszió után.

**KULCSSZAVAK:** védelmi ipar, Európai Bizottság, közös biztonság és védelempolitika, európaizáció, Európai Unió

## *The Impact of the Russian Invasion of Ukraine on the Role of the European Commission in Defence Industry and Defence Policy*

*The aim of this paper is to present and analyse the growing role of the European Commission in defence capability development. In the first section, the literature on the theoretical background of the Commission's role in the European defence policy is reviewed. In the second section, the decision-making processes in the fields of Common Foreign and Security Policy and Common Security and Defence Policy are briefly presented. Following the discussion of the external factors that underpin these developments, the past role of the European Commission and its changes after the recent Russian aggression in the Ukraine are elaborated on.*

**KEYWORDS:** Russian Invasion of Ukraine, European Commission, Defence Industry, Defence Policy

✧ Nemzeti Közszerzői Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar – National University of Public Service, Faculty of Military Science and Officer Training; e-mail: molnar.anna@uni-nke.hu; <https://orcid.org/0000-0002-7958-6985>

\* A magyar nyelvű tanulmány Molnár, Anna: The growing role of the European Commission in defence capability development című tanulmányának (*European Integration Studies*, 2025, megjelenés alatt) átdolgozásával és kiegészítésével készült.

## Bevezetés

A kutatás célja, hogy bemutassa és elemezze az Európai Bizottság (a továbbiakban: Bizottság vagy EB) növekvő szerepét a védelempolitika és a védelmi képességek fejlesztésében. A tanulmány első részében szakirodalmi áttekintést nyújtok az Európai Bizottság közös biztonság- és védelempolitikájában (KBVP) betöltött szerepének elméleti hátteréről, kitérve a neofunkcionalizmusra, a történelmi institucionalizmusra, az európaizációra, valamint a kormányközi és a szupranacionalizmus közötti konfliktusra. A második részben röviden bemutatom a közös kül- és biztonságpolitika (KKBP) és a KBVP területén zajló döntéshozatali folyamatokat. Ezt követően a Bizottság múltbeli és az orosz agresszió utáni szerepét tárgyalom.

Az Európai Unió közös biztonság- és védelempolitikája a közös kül- és biztonságpolitika szerves része, az Európai Unió egyik legfiatalabb és legkevésbé integrált szakpolitikai területe. A KBVP jellemzője a döntéshozatali folyamatok kormányközi jellege. Bár a 2000-es évek elején az európai biztonság- és védelempolitika létrehozását követően több uniós tagállam és intézmény támogatta a védelempolitika további integrációját, az EU védelempolitikai tevékenységei 2016-ig csupán korlátozottak maradtak.<sup>1</sup>

Az 1990-es évek jugoszláviai háborúihoz hasonlóan az elmúlt években Ukrajna teljes körű orosz inváziója új lendületet adott e szakpolitikai terület továbbfejlesztésének és európaizációjának. A folyamatosan romló biztonsági környezet miatt az EU olyan új, katonai vonatkozású kezdeményezéseket indított, amelyek olykor még a védelempolitikával kapcsolatos tabukat is felrúgták. Ezen a területen az Európai Védelmi Alap (*European Defence Fund*, EDF/EVA) létrehozása jelentette az egyik legfontosabb eredményt. Bár az EU védelmi ipara és piaca még mindig széttöredezett és alulfinanszírozott, az Európai Bizottság fontos kezdeményezéseket indított e kihívások leküzdésére. 2021-ben az Európai Bizottság által készített európai védelmi cselekvési terv (*European Defence Action Plan*, EDAP, 2017) alapján létrehozták az Európai Védelmi Alapot. Az alap koordinálja és kiegészíti a tagállamok védelmi kutatásba, prototípusfejlesztésbe, valamint védelmi felszerelések és technológia beszerzésébe történő beruházásait.<sup>2</sup> Létrehozásának jelentősége abban rejlik, hogy a védelmi ipar finanszírozásával először nyílt lehetőség a katonai jellegű kiadások finanszírozására az EU költségvetéséből. Azóta a Bizottság aktívan támogatja az Európai Védelmi Unió létrehozásának és a stratégiai autonómia megvalósításának gondolatát.<sup>3</sup>

A Krím-félsziget 2014-es orosz annektálása és az EU biztonsági környezetének romlása miatt Jean-Claude Juncker, az Európai Bizottság akkori elnöke 2015 márciusában egy interjúban kijelentette, hogy szükségesnek tartja egy uniós hadsereg felállítását, és hogy a NATO nem elegendő a területvédelemhez.<sup>4</sup> Bár az uniós hadsereg létrehozása nem valósult meg, és továbbra is elképzelhetetlen, az Európai Bizottság szerepe megerősödött az EU külső fellépéseivel és a humán biztonsággal kapcsolatos,

1 Béraud-Sudreau and Pannier 2021; Molnár 2022; Molnár and Jakusné 2023.

2 European Commission (2017); Chappell et al. 2020, 583.

3 Molnár 2022.

4 Euractive 2015.

hagyományosan az Európai Bizottsághoz tartozó területeken (például bővítés- és szomszédságpolitika, segélyezési vagy fejlesztési politika) kívül is, mint például az európai védelmi képességek fejlesztésével kapcsolatos területeken.

Annak ellenére, hogy a KKBP és a KBVP területein továbbra is a kormányközi döntéshozatali folyamatok a meghatározók, az Európai Bizottság szerepe fokozatosan megerősödött. 2016 óta a kormányközi és a nemzetek feletti döntéshozatali eljárások közötti hagyományos határok ezen a szakpolitikai területen is elmosódtak. A tovagyrúrózó hatás (*spillover*) miatt a Bizottság alapvető feladatai – mint például a napirend meghatározása, a jogalkotás kezdeményezése vagy a végrehajtó funkciók – a védelmi területre, különösen a védelmi iparra is kiterjedtek.<sup>5</sup> A folyamatot jól illusztrálja, hogy 2024 december 1-től hivatalba lépő Európai Bizottságon belül az első védelemért és úrpolitikáért felelős biztos kinevezése is megtörtént.

Az uniós válságkezelési struktúrák fejlesztésével és az EU és a NATO kapcsolatról szóló vitával párhuzamosan többször is felmerült az Európai Védelmi Unió (EDU) gondolata és az európai stratégiai autonómia koncepciója. Az elmúlt évtizedben a különböző uniós intézmények és a tagállamok támogatták az európai biztonsági és védelmi együttműködés elmélyítésének felgyorsítását. A folyamatot gyorsította, hogy az EU 23 tagállama egyben a NATO tagja is.<sup>6</sup>

### Elméleti keret

Napjainkban egyre több szakirodalom foglalkozik az Európai Bizottság növekvő szerepével az európai védelempolitika területén. Smith szerint a KBVP elindítása után világossá vált, hogy ez a szakpolitikai terület csak részben európaizálódott. Az EU, a Lisszaboni Szerződést követően, az Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) létrehozásával és az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképvisele – aki egyben a Bizottság alelnöke is – új pozíciójával igyekezett egy integráltabb KKBP/KBVP irányítási és intézményi struktúrát létrehozni. Az Európai Bizottság és a főképvisele szerepét részben korlátozza, hogy a KKBP/KBVP-határozatok kezdeményezése és végrehajtása továbbra is a nemzeti diplomáciákkal megosztva történik.<sup>7</sup> A részleges európaizáció következtében az EKSZ sui generis jelleggel bír a nemzetközi kapcsolatokban. Az európaizáció egy sokrétű folyamat, az EU-tagság és az integrációs folyamatok különböző szakpolitikai területekre gyakorolt hatására összpontosít.<sup>8</sup> Míg az európaizáció általában felülről lefelé és alulról felfelé irányuló folyamat is lehet, az európai védelmi piac esetében a felülről lefelé irányuló folyamat relevánsabb, mivel a Bizottság szerepe jelentős.

Az Európai Bizottság az ezredforduló kezdete óta a külső tényezők és a belső fejlődésének következtében erőteljes változásokon ment keresztül.<sup>9</sup> E folyamat eredményeképpen, valamint a nemzetek feletti szereplők – például a Bizottság és az

5 Haroche, 2020, 853; Håkansson, 2021, 590–591; Fotini 2020.

6 European Parliament 2013, 68–78.

7 Smith 2012, 53–254.

8 Radaelli C. 1997; Radaelli, C. M. 2004.

9 Cini 2014.

Európai Parlament – közötti kapcsolat erősödésének köszönhetően a Bizottság – különösen a Juncker-bizottság idején – inkább politikai és kevésbé technokrata intézménnyé vált.<sup>10</sup> A pénzügyi és gazdasági válságot követően és a gazdasági kormányzással kapcsolatos reformoknak köszönhetően a Bizottság tevékenységét a hagyományos feladatain kívül is elkezdte kiterjeszteni.<sup>11</sup> A történeti institucionalizmus szerint az intézmények fejlődését és viselkedését az útfüggő (*path-dependent*) folyamatok, a történelmi események és az intézményi struktúrák befolyásolják.<sup>12</sup> Mind a 2000-es évek eleji intézményi reformok – amelyek az úgynevezett „big bang” bővítésből eredtek –, mind a többrétegű és többszintű válságok kezelésével kapcsolatos feladatok felgyorsították a Bizottság fejlődését. A belső és külső tényezők, valamint a változó biztonsági kihívások oda vezettek, hogy a Bizottság egyre inkább részt vesz a védelempolitikával kapcsolatos tevékenységekben is, mint napirend-meghatározó és végrehajtó intézmény egyaránt.

Haroche szerint az Európai Védelmi Alap létrehozása a gazdaságból a védelembe történő új típusú offenzív funkcionális tovagyrúzásra (*offensive functional spill-over*) világít rá.<sup>13</sup> Håkansson a neofunkcionalizmus elméletét alkalmazza a KBVP-n belüli további integráció folyamatának leírására. A tovagyrúzó hatás szerint a Bizottság „politikai vállalkozóként fellépve” támogatja az integráció mélyítését. A funkcionális tovagyrúzásnak köszönhetően a különböző szakpolitikai területek közötti kölcsönös függőség feszültségek további integrációs folyamatokat generálnak.<sup>14</sup> Müller és alkotótársai szerint a Bizottság az úgynevezett kumulatív barkácsolási eszközökkel (*cumulative bricolage tools*), a tagállamok szuverenitásával kapcsolatos aggályainak enyhítésével, valamint a biztonság- és a védelempolitika területein pénzügyi ösztönzőkkel növelte befolyását. A barkácsolás elmélete szerint a meglévő eszközök pragmatikus használatával és újrahasznosításával a Bizottság új szakpolitikai struktúrákat és ösztönzőket hoz létre. Ugyanakkor az elmélet kiemeli, hogy a barkácsoló csupán korlátozott számú álló eszközre támaszkodhat céljai elérése érdekében.<sup>15</sup>

Sabatino szerint a Bizottság növekvő szerepe a védelmi iparpolitika területén gyökeres változást hozott, mivel az európai védelmi piacon részleges elmozdulás tapasztalható a kormányközi irányítástól a nemzetek feletti irányítás felé.<sup>16</sup>

### *Döntéshozatali folyamatok a KKBP és a KBVP területein*

Az Európai Tanács és a Tanács továbbra is kulcsfontosságú intézmények a KKBP és a KBVP döntéshozatali folyamatai és koordinációja szempontjából. 1992-től a Maastrichti Szerződés által létrehozott pilléres struktúrában a „közös” elnevezés ellenére a kormányközi megközelítés maradt a döntéshozatal domináns formája ezeken

10 Egeberg, Gornitzka and Trondal 2014; Nugent and Rhinard 2019.

11 Zeilinger 2021; Farrall 2021.

12 Cini 2015.

13 Haroche 2020.

14 Håkansson 2021, 590–591.

15 Müller, Slominski and Sagmeister 2023, 1673.

16 Sabatino 2022.

a területeken. A KKBP és a KBVP esetében nem jött létre olyan valódi közösségi (kizárólagos vagy közös) politika, mint a közös kereskedelmi vagy a közös agrárpolitika területein. Annak ellenére, hogy a Lisszaboni Szerződés eltörölte a pilléres szerkezetet, ez a keretrendszer nem változott jelentősen: a döntéshozatali folyamatokat továbbra is elsősorban a kormányköziség, a konszenzusra való törekvés, tehát a legkisebb közös halmaz jellemezi.

Az Európai Tanács, az EU Tanácsa (nevezetesen a Külügyek Tanácsa) és az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője (főképviselő/alelnök) jelentős szerepet játszanak a közös biztonság- és védelempolitika menetrendjének meghatározásában. Az Európai Bizottság hagyományosan korlátozott szerepet játszik a KKBP és a KBVP területein. Az Európai Bizottság külső tevékenységei eredetileg az EU és elődei, az Európai Közösségek hagyományos külkapcsolati területeinek alakítására és végrehajtására terjedtek ki. Ezek közé tartozott a fejlesztéspolitika, a humanitárius segítségnyújtás és a bővítéspolitika. A Bizottság 2004-ben a gyorsreagálási mechanizmus és 2007-ben a Stabilitási Eszköz bevezetésével kezdte megerősíteni a válságkezelésben és a konfliktusmegelőzési folyamatokban betöltött szerepét.<sup>17</sup>

A Bizottság szerepe az elmúlt évtizedekben jelentősen átalakult. Ezt a folyamatot támogatta, hogy a Lisszaboni Szerződés értelmében a főképviselő/alelnök egyben az Európai Bizottság alelnöke is lett. A főképviselő/alelnök intézkedései a tagállamok külpolitikáját kiegészítő és erősítő „közösségi” szerepet tükröznek. Az új pozíció és az Európai Külügyi Szolgálat létrehozásával a főképviselő/alelnök sokrétű (úgynevezett többkalapos) szerepet tölt be: 1) a KKBP területén a hagyományos diplomáciai tevékenységet végzi, 2) a Külügyek Tanácsának elnöke, 3) konszenzusra törekszik a 27 EU-tagállam között, és 4) koherenciát épít a Bizottság különböző külpolitikai eszközei, például a segélyezés, a kereskedelem, a válságkezelés és a KKBP között. A főképviselő/alelnök képviseli az EU-t a nemzetközi fórumokon (például az ENSZ-ben), valamint az Európai Védelmi Ügynökség és az EU Biztonsági Tanulmányok Intézetének vezetőjeként is.<sup>18</sup>

Más szakpolitikákkal összehasonlítva a KKBP és a KBVP területein az Európai Bizottság csak az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjén keresztül rendelkezik kezdeményezési joggal, és végrehajtó szerepe is korlátozott ezeken a területen. Ezt a helyzetet jelentősen megváltoztatta és befolyásolta az ukrajnai orosz agresszió. Ennek eredményeképpen a Bizottság más uniós intézményekkel együtt kezdeményezte az Európai Védelmi Unió 2025-ig történő létrehozását és az együttműködésen alapuló védelmi ipar megerősítését.

### *Az Európai Bizottság szerepe és az Európai Védelmi Unió gondolata 2014 előtt*

Az Európai Bizottság tevékenysége a védelemmel kapcsolatos kérdésekben az 1990-es évekre nyúlik vissza. Ekkor azonban az EB hiába kezdeményezte az EGK-Szerződés alapvető biztonsági érdekek védelméről szóló 223. cikkének (jelenleg az EUMSZ 346. cikke) módosítását. E cikk szerint a tagállamok alapvető biztonsági érdekeik védelme

<sup>17</sup> Lavallée 2013.

<sup>18</sup> European Union External Action w.y.

érdekében a fegyvergyártással és -kereskedelemmel kapcsolatos intézkedéseket hozhatnak. Bár ez a kísérlet nem járt sikerrel, a Bizottság fokozatosan megkezdte védelmi vonatkozású tevékenységét annak érdekében, hogy az egységes belső piac szabályait fokozatosan a védelmi piacra is kiterjessze. A Bizottság 1996-ban és 1997-ben javasolta, hogy a közösségi eszközöket és főigazgatóságait (*Directorate Generals*) a nemzeti védelmi ipar fejlesztése érdekében is használják. Javasolta továbbá egy új uniós ügynökség létrehozását a védelemmel kapcsolatos tevékenységek számára.<sup>19</sup>

A KBVP kialakításának folyamatával párhuzamosan a Bizottság a védelmi iparral és a piaccal kapcsolatos kezdeményezésekre összpontosított. 2003-ban az Európai Bizottság az európai védelem technológiai és ipari alapjainak (EDTIB) megerősítése érdekében javasolta az európai védelmi eszközök piacának (European Defence Equipment Market" EDEM) fokozatos létrehozását. Az Európai Védelmi Ügynökség (EDA) 2004-ben jött létre. Ez az egyetlen olyan uniós ügynökség, amelyet a Lisszaboni Szerződés megemlít, és kormányközi szervként az EU Tanácsának fennhatósága alatt működik.

Az uniós válságkezelési struktúrák fejlesztésével és az EU és a NATO kapcsolatról szóló vitával párhuzamosan többször is felmerült az Európai Védelmi Unió (EDU) gondolata.<sup>20</sup> Az EDU ötlete az európai alkotmányt létrehozó szerződés tervezetét (alkotmányos szerződés) előkészítő Európa jövőjéről szóló európai konvent 2002-es üléséig nyúlik vissza. Az alkotmányos szerződés vitája során Franciaország és Németország javasolta az Európai Biztonsági és Védelmi Unió (ESDU) létrehozását. Bár az elképzelést Belgium és Luxemburg támogatta, az atlantista megközelítésű EU-tagállamok elutasították.<sup>21</sup> Így az európai alkotmányt létrehozó szerződés tervezete nem említette az ESDU létrehozását. Noha az alkotmányos szerződés kudarcát követően a Lisszaboni Szerződés kevésbé volt ambiciózus, jelentős változásokat vezetett be a KBVP területén is.<sup>22</sup>

2007-ben az Európai Védelmi Ügynökség kiadta az európai védelem technológiai és ipari alapjairól szóló stratégiáját. A tagállamok által elfogadott stratégia célja a nemzeti képességfejlesztés és a védelmi piac fokozatos integrálása volt az ellátásbiztonság javítása érdekében. A célkitűzések között egy jobban összehangolt, versenyképesebb és kevesebb párhuzamossággal működő védelmi piac létrehozása szerepelt.<sup>23</sup>

A Bizottság javaslatai nyomán 2009-ben az EU új jogszabályokat fogadott el a védelmi beszerzésekről (2009/81/EK irányelv) és az EU-n belüli transzferekre vonatkozó iránymutatásokról (2009/43/EK irányelv) az európai védelmi piac széttagozottságának csökkentése érdekében.<sup>24</sup> Bár a 2004 és 2014 közötti Barroso-bizottságok alatt történt néhány jelentős lépés, az európai védelmi piac kérdése politikai értelemben továbbra is nagyon érzékeny maradt, és a tagállamok kritikus száma nem támogatta a további integrációt.

19 Håkansson 2021, 590–591.

20 European Parliament 2013, 68–78.

21 Novák 2017; Consilium 2003.

22 Official Journal of the European Union 2004.

23 European Parliament 2013, 68–78.

24 Håkansson 2021, 590–591.

## *Az Európai Bizottság szerepe és az Európai Védelmi Unió gondolata 2014 után*

A Krím-félsziget orosz annektálása (2014) vízvázlasztónak tekinthető e folyamatok szempontjából. Az Európai Bizottság új elnöke, Jean-Claude Juncker és a főképviselő, Federica Mogherini az erősebb európai védelmi politika szükségességét hangsúlyozták. Mogherini és Juncker föderalista elképzelései az integrációs folyamatról az európai védelem új megközelítését és az EU nagyobb szerepvállalását támogatták. Ezt követően a mélyülési folyamat az európai védelempolitikával kapcsolatos területeken is lassan kezdetét vette.<sup>25</sup> 2016-ban a Brexitről szóló népszavazás további lehetőséget jelentett az európai védelemi integráció elmélyítése érdekében.

Az Európai Unió 2016-os kül- és biztonságpolitikájának globális stratégiája (GS) a stratégiai autonómia és az EU, mint biztonsági közösség megerősítésének célját fogalmazta meg.<sup>26</sup> A védelmi integráció terén évekig tartó mozdulatlanság után megkezdődött a GS végrehajtása. A folyamatot erősítette, hogy a további kezdeményezéseket nemcsak az uniós intézmények, hanem a tagállamok is támogatták.<sup>27</sup>

Juncker, az Európai Bizottság korábbi elnöke 2016. szeptember 14-én az Európai Parlament előtt tartott éves beszédében hangsúlyozta, hogy a védelmi terület különleges szerepet kapott. Juncker többek között kijelentette, hogy a külügyi és biztonságpolitikai főképviselőnek európai külügyminiszterre kell válnia. A védelmi unióval kapcsolatban hangsúlyozta, hogy a Lisszaboni Szerződés lehetővé teszi, hogy azok a tagállamok, amelyek ezt kívánják, állandó strukturált együttműködés formájában egyesítsék védelmi képességeiket.<sup>28</sup>

Az EU globális stratégiájának elfogadása fordulópontnak tekinthető a KBVP fejlődési folyamatában. Ez a hosszú folyamat 2016 óta legalább hét pillérre épül:

- 1) a katonai tervezési és végrehajtási képesség (MPCC) létrehozása;
- 2) a koordinált éves védelmi felülvizsgálat (CARD) bevezetése;
- 3) az állandó strukturált együttműködés (PESCO) létrehozása;
- 4) az Európai Védelmi Alap (EVA) létrehozása;
- 5) az Európai Békekeret (EPF) létrehozása;
- 6) a gyors bevetethetőségi kapacitás (RDC) fejlesztése és
- 7) a közös beszerzésre vonatkozó uniós rendeletek elfogadása.

Az Európai Bizottság szerepe a védelemmel kapcsolatos ügyekben az elmúlt évtizedben jelentősen átalakult.<sup>29</sup> 2017-ben a Bizottság javaslatot tett az Európai Védelmi Alap létrehozására, amelynek célja az uniós tagállamok közötti védelmi célú kutatási és fejlesztési együttműködési projektek támogatása. Az előkészítő programok, mint a PADR és az EDIDP, az EVA 2021-es létrehozásához vezettek. Bár a Bizottság 13 milliárd eurót javasolt az alap létrehozására, a költségvetési tárgyalások eredményeként a 2017–2020-as időszakra végül 590 millió euró, a 2021 és 2027 közötti többéves pénzügyi keret időszakára pedig csak 7,953 milliárd euró áll rendelkezésre.<sup>30</sup>

25 Béraud-Sudreau and Pannier 2021, 304–305.

26 European External Action Service, 2016; Béraud-Sudreau and Pannier 2021, 297–301

27 Ischinger 2013; Grevi 2016.

28 Juncker 2016.

29 Håkansson 2021.

30 European Commission 2017.

2017-ben az Európai Bizottság közzétette „Az európai védelem jövőjéről szóló vita-dokumentumot”, amelyben kiemelte, hogy „az európai biztonsági és védelmi unió (ESDU) alapjai fokozatosan épülnek”, és az ESDU-nak „öszönöznie kell a stratégiai kultúrák erősebb összehangolását, valamint a fenyegetések és a megfelelő válaszok közös megértését”. Ehhez közös döntéshozatalra és fellépésre, valamint nagyobb európai szintű pénzügyi szolidaritásra lesz szükség.<sup>31</sup> 2017 szeptemberében Jean-Claude Juncker az Európai Unió helyzetéről szóló éves beszédében hangsúlyozta, hogy 2025-re az EU-nak teljes értékű Európai Védelmi Unióvá (EVU) kell válnia.<sup>32</sup> Bár az ESDU vagy EDU meghatározása még mindig nem egyértelmű, a GS elfogadása után megkezdődött a mélyebb európai védelmi integráció fokozatos megvalósítása.

A védelmi iparral kapcsolatos kérdések az Európai Bizottság kucsterületeivé váltak. Juncker 2018-as éves EP-beszédében kiemelte, hogy a KKBP területén hatékonyabb döntéshozatalra van szükség. Az Európai Bizottság javaslatot is megfogalmazott a minősített többségi szavazás (QMV) bevezetésének szükségességéről. Ez azonban csak átfogó szerződésmódosítással vagy az EUSZ 48. cikkének (7) bekezdése szerinti áthidaló záradék alkalmazásával lenne lehetséges. Az EUSZ 31. cikkének (3) bekezdése szerint az EB a passerelle-záradék alkalmazását javasolta. Ezzel összhangban az Európai Tanács – a katonai vagy védelmi vonatkozású határozatok kivételével – egyhangúlag dönthet úgy, hogy a Tanács a 31. cikk (2) bekezdésében említettektől eltérő esetekben minősített többséggel is eljárhat. Az Európai Bizottság három olyan területet határozott meg, ahol a minősített többségi döntéshozatal alkalmazható: 1) az emberi jogok előmozdítása, 2) az uniós szankciók és 3) polgári missziók indítása. Bár az EP támogatta az Európai Bizottság javaslatát a minősített döntéshozatali eljárás kiterjesztéséről, nem minden tagállam fogadta el az elképzelést, és így az Európai Tanács szintjén még nem született döntés.<sup>33</sup>

2019 szeptemberében az EB új elnöke, Ursula von der Leyen, Josep Borrellnek címzett „megbízólevélben” bejelentette a „geopolitikai Bizottság” létrehozását. Anélkül, hogy konkrét és egyértelmű meghatározást adott volna, hangsúlyozta a különböző szakpolitikák belső és külső dimenzióinak összekapcsolását. Megjegyezte, hogy az Európai Bizottságnak „stratégiaileg erősebbé, határozottabbá és egységesebbé” kell válnia, beleértve a pénzügyi eszközeinek használatát is. Von der Leyen kiemelte az Európai Védelmi Unió létrehozásának szükségességét is.<sup>34</sup>

2019-ben fontos újítás jelentett az Európai Bizottságon belül egy új főigazgatóság (DG), a Védelmi Ipari és Úrkutatási Főigazgatóság (DG DEFIS) létrehozása. Az új főigazgatóság feladatai a hagyományos külkapcsolatokkal foglalkozó meglévő főigazgatóságokat (DG DEVCO, DG ECHO, DG NEAR és DG Trade) egészítik ki.<sup>35</sup> Az új főigazgatóságot a DG Grow-ból származó egységekből hozták létre, amelyek feladata az ürrel kapcsolatos kérdések, a védelmi beszerzési szabályok (2009/81/EK irányelv) végrehajtása, a katonai mobilitás és az EVA kezelése. A DG DEFIS létrehozásával

31 European Commission 2017, 11.

32 Juncker 2017.

33 European Parliament 2019.

34 Zwolski 2020.

35 Müller, Slominski and Sagmeister 2023.

a Bizottság jelentős felhatalmazást kapott a védelmi ipar és az űrágazat területén. Ez az új főigazgatóság a belső piacért felelős biztos, Thierry Breton vezetésével működött. A védelmi ipar területén a DG DEFIS felelős az európai védelmi ipar versenyképességének és innovációjának támogatásáért azáltal, hogy garantálja a hatékony európai védelem technológiai és ipari alapjainak fejlődését. A DG DEFIS fontos szerepet játszik az Európai Védelmi Alap felügyeletének végrehajtásában. Fő feladata „egy nyitott és versenyképes európai védelmi felszerelési piac kialakulásának elősegítése és a védelmi célú uniós beszerzési szabályok érvényesítése”. Fontos szerepet játszik továbbá a katonai mobilitásról szóló cselekvési terv és az EU űrprogramjának (mint például a COPENICUS, a GALILEO és az EGNOS) végrehajtásában.<sup>36</sup>

A 2022-es ukrajnai orosz invázió fordulópontot jelentett a Bizottság védelmi kérdésekben betöltött szerepének megerősödésében. A háború világosan megmutatta az európai védelmi ipar alulméretezettségéből, széttagoltságából és alulfinanszírozottságából eredő hiányokat és problémákat. 2022 márciusában az EU Tanácsa elfogadta a Stratégiai Iránytűt. Az ukrajnai orosz invázióra vonatkozó válaszokat is magában foglaló dokumentum a fenyegetések és kihívások közös európai értelmezésének elemzésén alapuló stratégiai iránymutatást nyújt négy területen: válságkezelés, partnerség, ellenálló képesség és képességfejlesztés. A közös fenyegetéserőtelken alapuló dokumentum meghatározza az EU és tagállamai számára a következő 5-10 évre vonatkozó célkitűzéseket.<sup>37</sup> Az Ukrajna elleni orosz agresszió miatt az Európai Tanács március 10–11-i versailles-i informális ülésén elfogadta az ukrajnai háborúról, valamint ennek eredményeként az európai védelmi képességek és a védelmi ipar megerősítéséről szóló versailles-i nyilatkozatot, amely a Bizottság számára is további feladatokat jelentett.<sup>38</sup>

A háború által generált sürgető kereslet egyszerre jelentett nagy kihívást és lehetőséget az európai védelmi ipar számára. Az Európai Bizottság és az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője (aki egyben az EDA vezetője is) „A védelmi beruházások hiányosságainak elemzéséről és a további teendőkről” című közös közleményükben számos célt fogalmaztak meg.<sup>39</sup> Ennek következtében a Bizottság a főképviselővel együtt 2022 májusában létrehozta a Védelmi Közös Beszerzési Munkacsoportot (*Defence Joint Procurement Task Force*, DJPTF), hogy támogassa a sürgős beszerzési igények rövid távú koordinációját. A munkacsoport célja, hogy az igények azonosításával és az ösztönzők megteremtésével segítsen megszüntetni a kínálat és a kereslet közötti szakadékot. Ezt követően megkezdődött a szabályozási folyamat.<sup>40</sup>

Mivel a megnövekedett kereslet az EU-n kívüli beszerzésekhez vezetett, és következképpen késlelteti az európai védelem technológiai és ipari alapjával kapcsolatos célkitűzések megvalósítását, az Európai Bizottság két jogi ösztönzőt javasolt.<sup>41</sup> Rövidtávon az „Európai védelmi ipar megerősítése közös beszerzéssel”

36 European Commission w. y.

37 Council of the European Union 2022.

38 European Council 2022.

39 European Commission and High Representative 2022.

40 Schnitzl 2023, 2.

41 European Commission 2022b.

(*European Defence Industry Reinforcement through Common Procurement Act*, EDIRPA), hosszú távon pedig az Európai Védelmi Beruházási Program (EDIP) jóváhagyását javasolták a közös beszerzések ösztönzésére, valamint a termelési kapacitás növelésére, és ezáltal az európai védelmi ipar versenyképesebbé tételére.<sup>42</sup> Bár az EU védelmi kiadásai 2023-ban jelentősen, 270 milliárd euróra emelkedtek,<sup>43</sup> 2022 márciusa és 2023 júniusa között a katonai beszerzések 78%-a az EU-n kívülről érkezett (63%-a az USA-ból), és az együttműködésen alapuló kiadások továbbra is gyengék maradtak.<sup>44</sup>

A megnövekedett kereslet miatt a Bizottság 2023. május 3-án javaslatot nyújtott be a lőszergyártást támogató rendelet (*Regulation on Establishing the Act in Support of Ammunition Production*, ASAP) elfogadására. Az új rendelet kiegészítette az EDIRPA-ról szóló jogszabályt. Az ASAP célja az volt, hogy Ukrajna és az uniós tagállamok érdekében támogassa az EU lőszer- és rakétagyártási kapacitásának növelését. A Bizottság javasolta, hogy az ASAP költségvetése (500 millió euró) különböző eszközök átcsoportosításából származzon, különösen az Európai Védelmi Alapból és az EDIRPA-ból.<sup>45</sup> A politikai megállapodás elérése után az Európai Parlament és a Tanács elfogadta az ASAP-rendeletet, amelyet 2023. július 20-án tettek közzé az Európai Unió Hivatalos Lapjában.<sup>46</sup> Az Európai Parlament és a Tanács 2023 őszén fogadta el az EDIRPA-rendeletet. Az új rendelet 2023. október 26-án jelent meg az EU Hivatalos Lapjában.<sup>47</sup>

2023-ban Ursula von der Leyen, az Unió helyzetéről szóló beszédében hangsúlyozta, hogy az EU megkezdte az EDU kiépítését. 2023 novemberében az Európai Bizottság elnöke az Európai Védelmi Ügynökség éves konferenciáján tartott beszédében ismét hangsúlyozta, hogy az EU-nak teljes értékű Európai Védelmi Unióvá kell válnia. Ezzel kapcsolatban a Bizottság megkezdte az európai védelmi ipari stratégia kidolgozását, amelyet 2024 márciusában fogadtak el.<sup>48</sup> Von der Leyen 2023-as, az Unió helyzetéről szóló beszédét követően az Európai Bizottság konzultációs folyamatot kezdeményezett az új európai védelmi ipari stratégia (EDIS) kidolgozására. A stratégiát a Bizottság és a főképvisező/alelnök a kulcsfontosságú érdekelt felekkel folytatott széles körű konzultációt követően dolgozták ki. Az Európai Védelmi Ügynökség aktív szerepet játszott ebben a folyamatban.

2024 márciusában az Európai Bizottság és a főképvisező közzétette az EU első védelmi ipari stratégiáját (EDIS), amely az európai védelmi ipar ellenálló képességének növelését célozza. A stratégia fő célja az ukrajnai orosz invázió okozta kihívások kezelése. Célja az európai védelmi ipar megerősítése az együttműködésen alapuló kutatást, beruházást, gyártást és beszerzést támogató intézkedések révén. A stratégia 2035-ig szóló jövőképet nyújt az európai védelmi iparpolitikára vonatkozóan,

42 Schnitzl 2023, 1.

43 Besch 2024.

44 Maulny 2023.

45 European Parliament 2023.

46 Official Journal of the EU 2023a.

47 Official Journal of the EU 2023b.

48 EDA 2023.

egyértelmű mutatók meghatározásával. Felszólítja a tagállamokat, hogy 1) „2030-ra a védelmi felszerelések legalább 40%-át együttműködésben szerezzék be”; célként tűzi ki, hogy 2) „2030-ra az EU-n belüli védelmi kereskedelem értéke az EU védelmi piacának legalább 35%-át tegye ki”, és felszólítja a tagállamokat, hogy 3) „2030-ra folyamatosan haladjanak afelé, hogy védelmi beruházásaik legalább 50%-át, 2035-re pedig 60%-át az EU-n belül szerezzék be.”<sup>49</sup>

Az EDIS alapján létrejön egy védelmi ipari készütségi tanács (*Defence Industrial Readiness Board*), amely a tagállamok, a főképviselő/az Ügynökség vezetője és a Bizottság képviselőit fogja össze. Az új testületben az Európai Bizottság szerepe meghatározó, a testület fő feladatai közé tartozik 1) „a védelmi beruházási hiányosságok elemzéséről szóló közös közleményben előírányzott közös uniós védelmi programozási és beszerzési funkció ellátása”, valamint 2) „az EDIP végrehajtásának támogatása”. A védelmi ipari készütségi tanács folytatja majd a közös védelmi beszerzési munkacsoport munkáját. A testület támogatni fogja a tagállamok beszerzési terveinek összehangolását, valamint stratégiai iránymutatást nyújt a kereslet és a kínálat hatékonyabb koordinációja érdekében. A testület munkáját a Bizottság és a főképviselő/az ügynökség vezetője közösen készíti elő és közösen elnöklük majd. A testületet hivatalosan az EDIP-rendelet keretében hozzák létre. A kormányok és az ipar közötti hatékony együttműködés és párbeszéd biztosítása érdekében létrejön egy magas szintű európai védelmi ipari csoport. Az új testület programozási és beszerzési feladata a meglévő eszközökön és kezdeményezéseken alapul majd, nevezetesen a képességfejlesztési terven (CDP), a koordinált éves védelmi felülvizsgálaton (CARD) és az állandó strukturált együttműködésen (PESCO).<sup>50</sup>

A Bizottság növekvő ambícióit mutatja az is, hogy 2024-ben, a müncheni biztonsági konferencián von der Leyen bejelentette, hogy újbóli megválasztása esetén az Európai Bizottságon belül egy védelmi biztosi pozíciót fog létrehozni.<sup>51</sup> Ez a kijelentés világosan mutatta a folyamat eredményét – a Bizottság megerősödött szerepét a védelmi (és védelmi ipari) kérdésekben.

2024 júliusában Ursula von der Leyen beszédében, mint az Európai Bizottság 2024 és 2029 közötti második elnöki mandátumára pályázó jelölt hangsúlyozta, hogy „a tagállamok továbbra is felelősek maradnak saját nemzeti biztonságukért és haderejükért. A NATO pedig továbbra is kollektív védelmünk pillére marad. De mindannyian jól tudjuk, hogy a védelmi kiadásaink túl alacsonyok és hatástalanok. Külföldi kiadásaink túl nagyok. Ezért létre kell hoznunk egy egységes védelmi piacot. Többet kell befektetnünk a magas szintű védelmi képességekbe. Más szóval, Európának tovább kell haladnia a Versailles-i Nyilatkozat által kijelölt úton. Többet kell befektetnünk. Közösén kell beruháznunk. És közös európai projekteket kell létrehozunk. Például egy átfogó légvédelmi rendszert – egy európai légvédelmi pajzsot, nemcsak a légtérünk védelme érdekében, hanem az európai egység erős szimbólumaként is a védelmi ügyekben.” A Bizottság elnöke programjában ígéretet tett a védelmi biztos kinevezésére és megbízatásának első 100 napjában a főképviselővel

49 European Commission 2024a.

50 European Commission 2024a.

51 Brzozowski 2024.

(Kaja Kallas) és a védelmi biztossal közösen kidolgozott és előterjesztett, az európai védelem jövőjéről szóló fehér könyv előkészítéséről.<sup>52</sup> Az uniós védelempolitikai fehérvény előkészítése a 2024-ben esedékes fenyegetettség elemzés felülvizsgálatára is épít. 2024. december 1-től lépett hivatalba az EU első védelemért és úrpolitikáért felelős biztosa: Andrius Kubilus.

Az előkészület alatt álló fehér könyv merít a volt olasz miniszterelnökök, Mario Draghi és Enrico Letta versenyképességről, illetve az egységes piac jövőjéről szóló közelmúltbeli jelentéseiből, valamint Sauli Niinistö volt finn elnöknek a polgári és védelmi felkészültségről és készenlétről szóló jelentéséből, amelyet a biztosok testületében 2024. október 30-án mutattak be. Megválasztása előtt, a biztosjelölteknek küldött kérdőívre adott válaszában Kaja Kallas megerősítette, hogy a fehér könyvnek a stratégiai iránytű és az EDIP alapján meg kell határoznia az EU és a tagállamok védelmi felkészültségének fokozásához szükséges politikai ambíciók szintjét.<sup>53</sup>

Fontos hangsúlyozni, hogy az európai védelmi ipar uniós fejlesztésével kapcsolatos tervek jelentős forrásokat igényelnek mind tagállami, mind pedig uniós szinten. Az Európai Bizottság nyolc kiemelt projektet határozott meg, amelyek a szárazföldi, légi, tengeri, űr- és kibervédelem területére terjednek ki. Az EDIP program keretében rendelkezésre álló 1,5 milliárd euró nem lesz elegendő, és a jelenlegi számítások alapján legalább 500-600 milliárd uniós forrásra lenne szükség a kitűzött feladatok végrehajtása érdekében. Az összeg előteremtéséhez a jelenlegi források átcsoportosítása és új eszközök kialakítása szükséges. Napjainkban viták folynak az Európai Beruházási Bank hitelezési szabályainak átalakításáról, közös uniós kötvények (Eurobond) további kibocsátásáról és az 2027 utáni többéves pénzügyi keret reformjáról.

### *Következtetések*

Az elmúlt évtizedek során az Európai Bizottság komoly változásokon ment keresztül, amelyeket külső tényezők és belső fejlemények gyorsítottak fel. Az intézményi reformok (például a főképviselő/alelnöki tisztség és az Európai Külügyi Szolgálat létrehozása) és számos válsághelyzet (a pénzügyi válságtól az ukrajnai háborúig) gyorsította a Bizottság fejlődését. Emellett az ukrajnai orosz agresszió, az Egyesült Államok változó külpolitikája, különösen a Trump-kormányzat idején, a Brexit, valamint a pénzügyi és gazdasági válság is indokolta ezeket a fejleményeket. A Bizottság növekvő szerepe a védelmi iparpolitikában úgy értelmezhető, mint az „európai védelmi piacon a kormányközi irányításról a nemzetek feletti irányításra való részleges és kezdeti áttérés megvalósulása”.<sup>54</sup>

A Bizottság szerepe eredetileg csak korlátozott volt a KKBK és a KBVP területein. Ez főként az EU hagyományos külpolitikai területeinek – mint például a fejlesztési politika, a humanitárius segítségnyújtás vagy a bővítéspolitika – végrehajtására terjedt ki. Ezt az intézményi struktúrát az ukrajnai orosz agresszió jelentősen megváltoztatta.

<sup>52</sup> European Commission 2024b.

<sup>53</sup> European Parliament 2024, 1–3.

<sup>54</sup> Sabatino 2022.

Ennek következtében a Bizottság támogatta az Európai Védelmi Unió 2025-ig történő létrehozásának szándékát és a védelmi ipari együttműködés megvalósítását.

Az EVA létrehozásával elmosódott a kormányközi és a nemzetek feletti döntéshozatali folyamatok közötti hagyományos különbségtétel. A DG DEFIS 2019-es létrehozásával a Bizottság szerepe jelentősen megerősödött a védelmi ipar és az úragaztat területén. Az ukrajnai teljes körű háború kezdete rávilágított a hiányokra és az európai védelmi ipar alulméretezettségéből, széttagoltságából és alulfinanszírozottságából eredő problémákra. Így a Bizottság napirend-meghatározó és szabályozó szerepe is megerősödött az uniós védelempolitika területén.

## FELHASZNÁLT IRODALOM

- Besch, S. 2024. Understanding the EU's New Defense Industrial Strategy,  
Online: <https://carnegieendowment.org/2024/03/08/understanding-eu-s-new-defense-industrial-strategy-pub-91937>
- Béraud-Sudreau, L., Pannier, A. 2021. 'An 'improbable Paris-Berlin-Commission triangle': usages of Europe and the revival of EU defense cooperation after 2016', *Journal of European Integration*, 43 (3): 295–310.  
<https://doi.org/10.1080/07036337.2020.1740215>.
- Brzozowski, A. 2024. EU defence commissioner proposal gains traction, EurActiv, 19. February,  
Online: <https://www.euractiv.com/section/defence-and-security/news/eu-defence-commissioner-proposal-gains-traction/>
- Chappell, L., Exadaktylos, T. Petrov, P. 2020. 'A more capable EU? Assessing the role of the EU's institutions in defence capability development', *Journal of European Integration*, 42 (4): 583–600.  
<https://doi.org/10.1080/07036337.2019.1666115>.
- Cini, M. 2014. 'The European Commission after the reform'.  
In Magone, J. (Ed.): *Routledge Handbook of European Politics*. 235–247. UK: Routledge.
- Cini, M. 2015. 'Good Governance and Institutional Change: Administrative Ethics Reform in the European Commission', *Journal of Contemporary European Research*, 12 (1): 440–454.  
<https://doi.org/10.30950/jcer.v12i1.705>.
- Consilium 2004. Headline Goal 2010 approved by General Affairs and External Relations Council on 17 May 2004.  
[https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004\\_2009/documents/dv/sede110705headlinegoal2010/\\_sede110705headlinegoal2010\\_en.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/sede110705headlinegoal2010/_sede110705headlinegoal2010_en.pdf)
- Council of the European Union 2022. *A Strategic Compass for Security and Defence - For a European Union that protects its citizens, values and interests and contributes to international peace and security*. Brussels, 21 March 2022, (OR. en) 7371/22, Available at:  
<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/en/pdf>
- Egeberg, M., Gornitzka, Å., Trondal, J. 2014. 'A Not So Technocratic Executive? Everyday Interaction between the European Parliament and the Commission', *West European Politics*, 37 (1): 1–18.  
<https://doi.org/10.1080/01402382.2013.832952>.
- European Commission (w. y.). Defence Industry and Space,  
Online: [https://commission.europa.eu/about-european-commission/departments-and-executive-agencies/defence-industry-and-space\\_en](https://commission.europa.eu/about-european-commission/departments-and-executive-agencies/defence-industry-and-space_en) (Accessed: 30 April 2024)
- European Commission 2017. A European Defence Fund: €5.5 billion per year to boost Europe's defence capabilities, 7 June 2017, Online:  
[https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP\\_17\\_1508](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_17_1508) (Accessed: 30 April 2024)
- European Commission 2022b. *Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on establishing the European defence industry reinforcement through common Procurement Act*. COM(2022/349),  
Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022PC0349>

- Euractive 2015. Juncker: NATO is not enough, EU needs an army.  
Online: <http://www.euractiv.com/section/global-europe/news/juncker-nato-is-not-enough-eu-needs-an-army/> (Accessed: 30 April 2024)
- European Commission (2017): Reflection Paper on the Future of European Defence, 7 June 2017.  
[https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/reflection-paper-defence\\_en.pdf](https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/reflection-paper-defence_en.pdf)
- European Commission 2023a. *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of The Council on establishing the Act in Support of Ammunition Production*. Brussels, 3.5.2023 COM(2023) 237 final 2023/0140(COD),  
Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52023PC0237>
- European Commission 2024a. EDIS | Our common defence industrial strategy, p. 15,  
Online: [https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/edis-our-common-defence-industrial-strategy\\_en](https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/edis-our-common-defence-industrial-strategy_en)
- European Commission 2024b. Statement at the European Parliament Plenary by President Ursula von der Leyen, candidate for a second mandate 2024-2029. 18 July 2024. Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations.  
[https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/statement-european-parliament-plenary-president-ursula-von-der-leyen-candidate-second-mandate-2024-2024-07-18\\_en](https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/statement-european-parliament-plenary-president-ursula-von-der-leyen-candidate-second-mandate-2024-2024-07-18_en)
- European Commission and High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy 2022a. *Joint communication to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the Defence Investment Gaps Analysis and Way Forward*. 18 May 2022. Online:  
[https://commission.europa.eu/system/files/2022-05/join\\_2022\\_24\\_2\\_en\\_act\\_part1\\_v3\\_1.pdf](https://commission.europa.eu/system/files/2022-05/join_2022_24_2_en_act_part1_v3_1.pdf)
- European Council 2022. *Informal meeting of the Heads of State or Government, Versailles Declaration 10 and 11 March 2022*.  
Online: <https://www.consilium.europa.eu/media/54773/20220311-versailles-declaration-en.pdf>
- European External Action Service 2016. *Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe. A Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy*. Brussels: European External Action Service.  
[https://eeas.europa.eu/archives/docs/top\\_stories/pdf/eugs\\_review\\_web.pdf](https://eeas.europa.eu/archives/docs/top_stories/pdf/eugs_review_web.pdf)
- European Union External Action (w. y.). *The Diplomatic Service of the European Union*,  
Online: [https://www.eeas.europa.eu/\\_en](https://www.eeas.europa.eu/_en)
- European Parliament 2013. *The development of a European Defence technological and Industrial Base (EDTIB)*. EXPO/B/SEDE/2012/20.  
Online: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/433838/EXPO-SEDE\\_ET\(2013\)433838\\_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/433838/EXPO-SEDE_ET(2013)433838_EN.pdf)
- European Parliament 2019. *The state of the debate on the Future of Europe European Parliament resolution of 13 February 2019 on the state of the debate on the future of Europe (2018/2094(INI))*, P8\_TA(2019)0098, European Parliament,  
Online: [https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0098\\_EN.pdf?redirect](https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0098_EN.pdf?redirect)
- European Parliament 2023. *European defence industry reinforcement through common procurement act (EDIRPA). EU legislation in progress*,  
Online: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/739294/EPRS\\_BRI\(2023\)739294\\_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/739294/EPRS_BRI(2023)739294_EN.pdf)
- European Parliament 2024. *White paper on the future of European defence*.  
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/766229/EPRS\\_BRI\(2024\)766229\\_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/766229/EPRS_BRI(2024)766229_EN.pdf)
- Farrall, S. 2021. 'Historical and Constructivist Institutionalisms', in Farrall, S. (ed.) *Building Complex Temporal Explanations of Crime. Critical Criminological Perspectives*. 29–50.  
UK: Palgrave Macmillan, Cham.  
[https://doi.org/10.1007/978-3-030-74830-2\\_3](https://doi.org/10.1007/978-3-030-74830-2_3).
- Fotini, B. 2020. 'The Strategic Context of the European Security and Defence Policy'. In Voskopoulou, G. (ed.): *European Union Security and Defence, Policies, Operations and Transatlantic Challenges*. 25–37. Springer, Cham.  
[https://doi.org/10.1007/978-3-030-48893-2\\_2](https://doi.org/10.1007/978-3-030-48893-2_2).
- Håkansson, C. 2021. 'The European Commission's new role in EU security and defence cooperation: the case of the European Defence Fund'. *European Security*, 30 (4): 589–608.  
<https://doi.org/10.1080/09662839.2021.1906229>.

- Håkansson, C. 2024. 'The Ukraine war and the emergence of the European commission as a geopolitical actor'. *Journal of European Integration*, 46 (1): 25–45.  
<https://doi.org/10.1080/07036337.2023.2239998>.
- Haroche, P. 2020. 'Supranationalism strikes back: a neofunctionalist account of the European Defence Fund'. *Journal of European Public Policy*, 27 (6): 853–872.  
<https://doi.org/10.1080/13501763.2019.1609570>.
- Ischinger, W. 2013. 'Germany's Foreign Policy Lacks Big Ideas.',  
<https://www.theguardian.com/business/2013/nov/29/german-foreign-policy-coalition-caution>
- Juncker, J.-C. 2016. The State of the Union 2016: Towards a Better Europe – A Europe that Protects, Empowers and Defends. September 14, 2016  
 Online: [https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP\\_16\\_3042](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_16_3042)
- Juncker, J.-C. 2017. President Jean-Claude Juncker's State of the Union Address 2017, 13 September 2017.  
[https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH\\_17\\_3165](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_17_3165)
- Lavallée, C. 2013. 'From the rapid reaction mechanism to the instrument for stability: The empowerment of the European commission in crisis response and conflict prevention',  
*Journal of Contemporary European Research*, 9 (3): Special Issue, 372–389.  
<https://doi.org/10.30950/jcer.v9i3.517>.
- Maulny, J. 2023. *The impact of the war in Ukraine on the European defence market*.  
 Online: [https://www.iris-france.org/wp-content/uploads/2023/09/19\\_ProgEuropeIndusDef\\_JPMaulny.pdf](https://www.iris-france.org/wp-content/uploads/2023/09/19_ProgEuropeIndusDef_JPMaulny.pdf)
- Molnár, A. 2022. 'The idea of a European Security and Defence Union'. In Molnár, A., Fiott, D., Asderaki, F., Paile-Calvo, S. (eds.): *Challenges of the Common Security and Defence Policy*. ESDC 2nd Summer University Book. 19–36. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Molnár, A., Jakusné Harnos, É. 2023. 'The Postmodernity of the European Union: A Discourse Analysis of State of the Union Addresses', *The International Spectator*, 58 (1): 58–74.  
<https://doi.org/10.1080/03932729.2022.2149177>.
- Müller, P., Slominski, P., Sagmeister, W. 2023. 'Supranational Self-Empowerment Through Bricolage: The Role of the European Commission in EU Security and Defence'.  
*Journal of Common Market Studies*, 61 (6): 1672–1691.  
<https://doi.org/10.1111/jcms.13564>.
- Nováky, Niklas 2017. 'The European Security and Defence Union: how should it look like?',  
 13 November 2017,  
<https://www.vocaleurope.eu/the-european-security-and-defence-union-how-should-it-look-like/>
- Nugent, N., Rhinard, M. 2019. 'The 'political' roles of the European Commission',  
*Journal of European Integration*, 41 (2): 203–220.  
<https://doi.org/10.1080/07036337.2019.1572135>.
- Official Journal of the European Union 2004. Treaty establishing a Constitution for Europe.  
 Official Journal of the European Union, Volume 47, 16 December 2004,  
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=OJ%3AC%3A2004%3A310%3ATOC>
- Official Journal of the EU 2023a. Regulation (EU) 2023/1525 of the European Parliament and of the Council of 20 July 2023 on supporting ammunition production (ASAP), Online:  
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32023R1525&qid=1695904709752>
- Official Journal of the EU 2023b. Regulation (EU) 2023/2418 of the European Parliament and of the Council of 18 October 2023 on establishing an instrument for the reinforcement of the European defence industry through common procurement (EDIRPA),  
 Online: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L\\_202302418](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L_202302418)
- Radaelli, C. 1997. 'How does Europeanization produce domestic policy change? Corporate Tax Policy in Italy and the United Kingdom'. *Comparative Political Studies*, 30 (5): 553–575.  
<https://doi.org/10.1177/0010414097030005002>.
- Radaelli, C. M. 2004. 'Europeanisation: Solution or Problem? *European Integration Online Papers* 8(16),  
 Online: <https://eiop.or.at/eiop/pdf/2004-016.pdf>
- Sabatino, E. 2022. 'The European defence fund: a step towards a single market for defence?',  
*Journal of European Integration*, 44 (1): 133–148.  
<https://doi.org/10.1080/07036337.2021.2011264>.

- Schnitzl, G. 2023. *EDIRPA/EDIP: Risks and opportunities of future joint procurement incentives for the European defence market*. French Institute for International and Strategic Affairs, 2023 (March).  
Online: <https://www.iris-france.org/wp-content/uploads/2023/03/ARES-81-Policy-paper.pdf>
- Smith, M. E. 2012. '13 Developing a 'Comprehensive Approach' to International Security: Institutional Learning and the CSDP'. In Richardson, J. (ed.): *Constructing a Policy-Making State? Policy Dynamics in the EU*. 252–269. Online edn, Oxford: Oxford Academic.  
<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199604104.003.0013>
- Tardy, T. 2018. 'Does European defence really matter? Fortunes and misfortunes of the Common Security and Defence Policy'. *European Security*, 27 (2): 119–137.  
<https://doi.org/10.1080/09662839.2018.1454434>.
- Zeilinger, B. 2021. 'The European Commission as a Policy Entrepreneur under the European Semester'. *Politics and Governance*, 9 (3): 63–73.  
<https://doi.org/10.17645/pag.v9i3.4102>
- Zwolski, K. 2020. 'Diversified in unity: the agenda for the geopolitical European Commission'. *Global Affairs*, 6 (4–5): 519–535.  
<https://doi.org/10.1080/23340460.2020.1834427>.